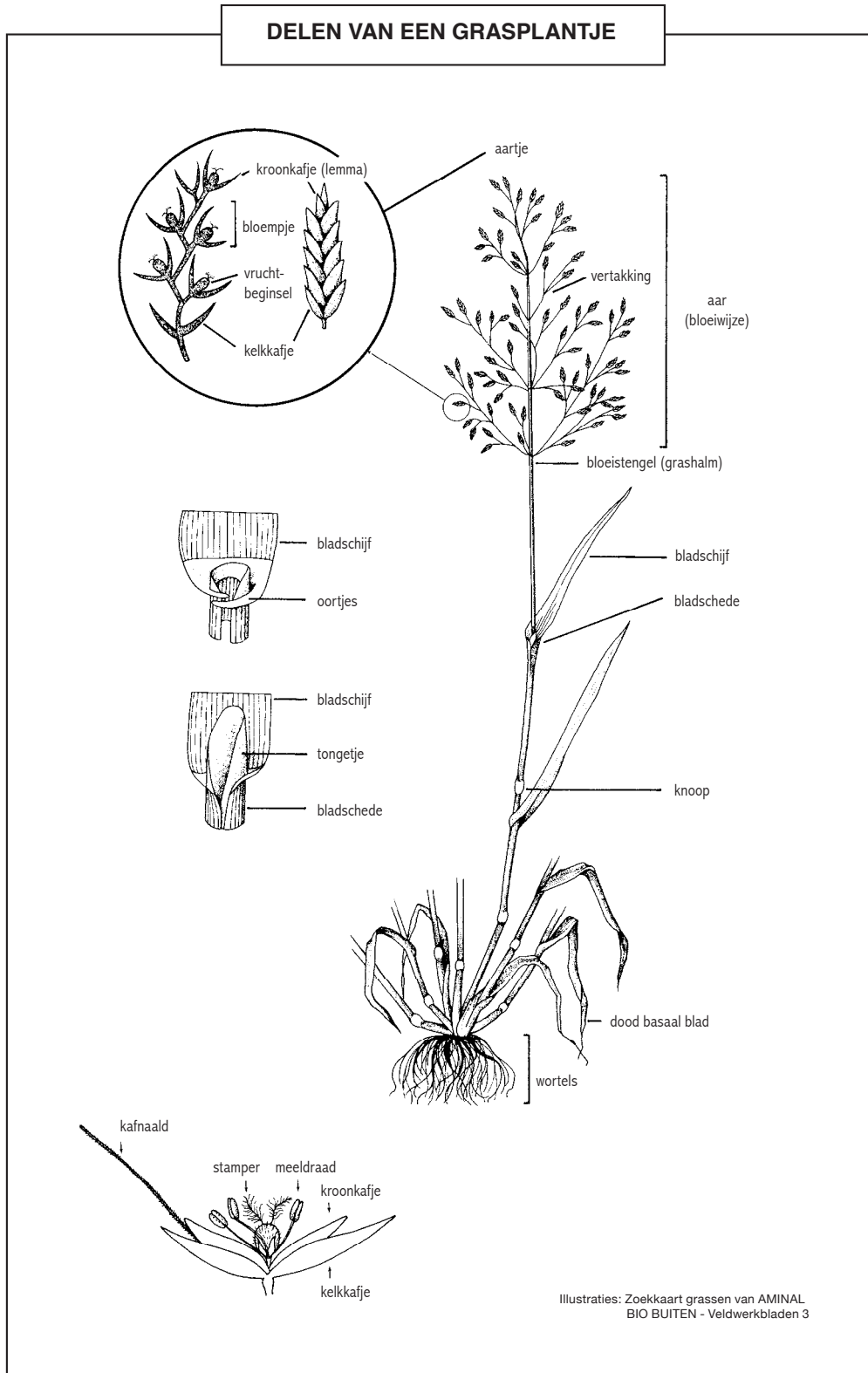

DETERMINEERTABEL VOOR GRASSEN

HOOFDSLEUTEL

De bloeiwijze is een AAR

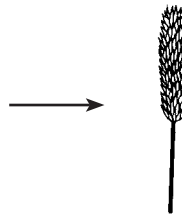
de aartjes zitten **zonder steeltjes** aan de hoofdstengel vast

→ TABEL I

De bloeiwijze is een AARPLUIM

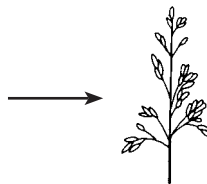
de aartjes zitten opeengepakt op korte steeltjes rondom de top van de halm, of aan één zijde ervan

→ TABEL II

De bloeiwijze is een PLUIM

de aartjes zitten met lange, vaak zelf nog vertakte zijstengels vast aan de hoofdstengel. Deze vertakkingen kunnen uitgespreid staan ofwel afhangen.

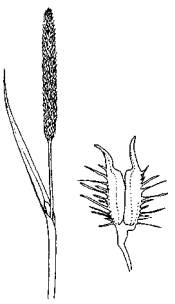

→ TABEL III

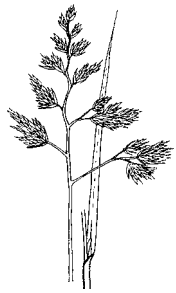

TABEL I - DE AARGRASSEN

1	a	De aartjes zijn allemaal naar één kant gekeerd. Het gras groeit op arme, zure grond.	<i>BORSTELGRAS</i> (<i>Nardus stricta</i>)	→	
	b	De aartjes staan aan beide kanten van de hoofdas ingeplant.	→	2	
2	a	Er zijn altijd drie aartjes samen ingeplant. Het gras groeit op onlangs verstoorde bodems, waar veel mensen komen.	<i>KRUIPERTJE</i> (<i>Hordeum murinum</i>)	→	
	b	Er is altijd maar één aartje tegelijk ingeplant	→	3	
3	a	De aartjes zijn met hun brede kant naar de hoofdas gekeerd. Het gras groeit bij voorkeur op onlangs verstoorde bodems.	<i>KWEEK</i> (<i>Elymus repens</i>)	→	
	b	De aartjes zijn met hun smalle kant naar de hoofdas gekeerd. Het bovenste kelkkafje ontbreekt, behalve bij het bovenste bloempje. Men vindt het gras in vruchtbare weilanden en op sterk betreden plaatsen.	<i>ENGELS RAAIGRAS</i> (<i>Lolium perenne</i>)	→	

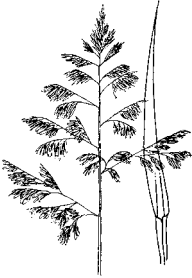
TABEL II - DE AARPLUIMGRASSEN

1	a	De aartjes zijn naar twee kanten gericht en raken elkaar weinig. Tussen de gewone aartjes zitten steriele kamvormige aartjes. Men vindt dit gras vooral in minder vruchtbare weilanden.	<i>KAMGRAS</i> (<i>Cynosorus cristatus</i>)	→	
	b	Aartjes rondom rond, dicht tegen mekaar aan.	→	2	
2	a	De bloeiwijze is langgerekt eivormig en nogal los. In minder vruchtbare weilanden.	<i>REUKGRAS</i> (<i>Anthoxanthum odoratum</i>)	→	
	b	De cilindervormige bloeiwijze bestaat uit dicht aaneengesloten aartjes.	→	3	
3	a	Kelkafjes van boven afgeknot en in een punt uitgerokken, waardoor ieder aartje twee even lange uitsteeksels vertoont. Bloeitijd juni-augustus. In vrij vruchtbare weilanden.	<i>TIMOTHEEGRAS</i> (<i>Phleum pratense</i>)	→	
	b	kelkafjes zonder uitsteeksels, maar wèl kroonafjes met tot buiten de bloeiwijze uitstekende kafnaald.	→	4	
4	a	Forse, rechtop groeiende plant. Aarpluim tot 1 cm dik. Tongetje ongeveer 1 mm lang. Bloeit van april t.e.m. juni in vruchtbare weilanden.	<i>GROTE VOSENSTAART</i> (<i>Alopecurus pratensis</i>)	→	
	b	Kleine plant met geknikte stengels. Aarpluim minder dan 6 mm dik. Tongetje 3 - 5 mm lang. Op vochtige plaatsen.	<i>GEKNIKTE VOSENSTAART</i> (<i>Alopecurus geniculatus</i>)	→	

TABEL III - DE PLUIMGRASSEN

1	a	De aartjes zijn tot enkele propvormige kluwens samengevoegd. In vruchtbare weilanden, hooilanden, wegbermen.	<i>KROPAAR</i> (<i>Dactylis glomerata</i>)	→	
	b	Anders van vorm	→	2	
2	a	In plaats van een vliezig tongetje, een haarkransje. Zonder kafnaalden.	→	3	
	b	Wel met vliezig tongetje. Met of zonder kafnaalden.	→	5	
3	a	Aartjes met witte haartjes tussen de bloempjes. Plant tot 2 m hoog, met bladeren van 1 tot 2 cm breed. Aan de waterkant.	<i>RIET</i> (<i>Phragmites australis</i>)	→	
	b	Geen haartjes tussen de bloempjes. Plant < 120 cm	→	4	
4	a	Stengels ogenschijnlijk zonder knopen. Plant tot 1 m hoog, vaak in pollen die boven de bodem uitsteken. De talrijke aartjes (> 20 per bloeiwijze) zijn korter dan 5 mm. Op zure, meestal vochtige bodems.	<i>PIJPENSTROOTJE</i> (<i>Molinia caerulea</i>)	→	
	b	Stengels met knopen. Plant tot 0,5 m hoog. Aartjes (< 20 per bloeiwijze) zijn langer dan 5 mm. Op arme, meestal droge plaatsen.	<i>TANDJESGRAS</i> (<i>Sieglingia decumbens</i>)	→	
5	a	Kelkkafjes ongeveer even lang als het aartje.	→	6	
	b	Kelkkafjes veel korter dan het aartje.	→	15	

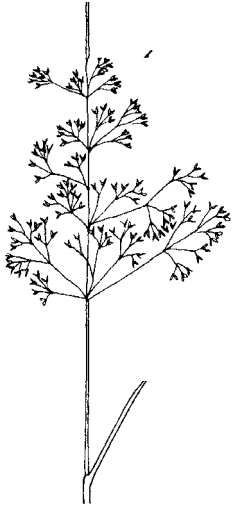
6	a	Zijstengels die meestal alleen of per twee uit de hoofdas van de bloeiwijze ontspringen.	→	7
	b	Zijstengels die meestal per drie of meer uit de hoofdas van de bloeiwijze ontspringen.	→	9

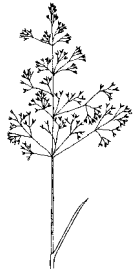
7	a	Plant ziet er uit als riet, maar heeft geen haarkransje i.p.v. het vliezig tongetje. Op vochtige plaatsen.	<i>RIETGRAS</i> (<i>Phalaris arundinacea</i>)	→	
	b	Stengel en bladschede behaard, waardoor het gras zacht aanvoelt.	→	8	

8	a	Zonder uitstekende kafnaaldjes. Stengel volledig behaard. In minder vruchtbare, eerder vochtige weilanden; ook op wegbermen.	<i>GLADDE WITBOL</i> (<i>Holcus lanatus</i>)	→	
	b	Met uitstekende kafnaaldjes. Stengel alleen op de knopen behaard. Groeit op drogere plaatsen dan de vorige soort.	<i>ZACHTE WITBOL</i> (<i>Holcus mollis</i>)	→	

9	a	Kleine aartjes, 1 tot 3 mm lang	→	10
	b	Aartjes langer dan 5 mm	→	12

10	a	Bladeren ongeveer 5 mm breed. Wanneer je met de vingers erover naar beneden strijkt ondervind je een weerstand door de aanwezigheid van naar boven gerichte haakjes. Groeit vaak in pollen op vochtige, eerder zure gronden.	<i>RUWE SMELE</i> (<i>Deschampsia cespitosa</i>)	→	
	b	Smalle, gladde bladeren. Meestal zodevormend (dus met vele lange uitlopers).	→	11	

11	a	Tongetje tot 6 mm lang. Geen kafnaaldjes aanwezig. Pluim tijdens de bloeitijd uitgespreid, daarna samengetrokken. Bovengrondse uitlopers. Op vruchtbare bodems, wegbermen...	<i>FIORINGRAS</i> (<i>Agrostis stolonifera</i>)	→	
	b	Tongetje zeer kort (1 mm). Geen kafnaaldjes. Pluim ook na de bloei uitgespreid. Kruidende wortelstokken. Op droge, relatief arme bodems.	<i>GEWOON STRUISGRAS</i> (<i>Agrostis tenuis</i>)	→	
	c	Tongetje tot 4 mm lang. Onderste kroonkafje met kafnaaldje. Pluim vóór en na de bloei samengetrokken. Vrij korte, tengere uitlopers. Op arme, zure bodems.	<i>MOERAS-STRUISGRAS</i> (<i>Agrostis canina</i>)	→	

12	a	Met haartjes tussen de bloempjes. Bladeren tot 1 cm breed. Plant 60 tot 120 cm hoog en met rietachtig uiterlijk. Op zandige gronden.	<i>DUINRIET</i> (<i>Calamagrostis epigejos</i>)	→	
	b	Zonder haartjes tussen de bloempjes.	→	13	

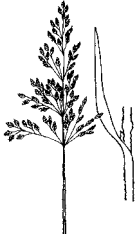
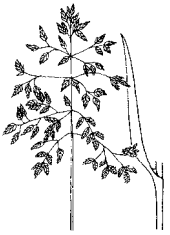
13	a	Uit ieder aartje steekt één geknikte kafnaald naar buiten. Plant tot 120 cm hoog, wegbermen, vruchtbare hooilanden; op droge, vaak kalkrijke bodems.	<i>GEWONE GLANSHAVER</i> (<i>Arrhenatherum elatius</i>)	→	
	b	Er steken uit de aartjes 3 (soms 2 tot 4) kafnaaldjes naar buiten.	→	14	

14	a	De aartjes (zonder naalden!) zijn 5 tot 7 mm lang. De geel-groene pluim is vóór en na de bloei samengetrokken. Tongetje maximaal 2 mm lang. Onbemeste hooilanden op neutrale of kalkrijke bodems.	<i>GOUDHAVER</i> (<i>Trisetum flavescens</i>)	→	
	b	De aartjes zijn (zonder de naalden!) 12 tot 17 mm lang. Pluim ook tijdens de bloei min of meer samengetrokken. Tongetje 4 tot 8 mm lang. Onbemeste hooilanden op kalkrijke bodems.	<i>ZACHTE HAVER</i> (<i>Avena pubescens</i>)	→	

15	a	Aartjes nagenoeg even breed als lang (ongeveer 6 mm), zonder kafnaaldjes. Op erg voedselarme bodems.	<i>TRILGRAS of BEVERTJES (Briza media)</i>	→	
	b	Aartjes langwerpig van vorm, met of zonder kafnaaldjes.	→	16	

16	a	Aartjes minder dan 6 mm lang, zonder kafnaaldjes	→	17
	b	Aartjes langer dan 6 mm, met of zonder kafnaaldjes.	→	19

17	a	Zijstengels die meestal alleen of per twee uit de de hoofdas van de bloeiwijze ontspringen. Plant tot 25 cm, soms tot 40 cm hoog. Bijna het hele jaar in bloeiende toestand te vinden. Tredplant.	<i>STRAATGRAS (Poa annua)</i>	→	
	b	Zijstengels ontspringen per drie of meer uit de hoofdas. Planten 30 tot 80 cm hoog.	→	18	

18	a	Tongetje van de bovenste stengelbladeren langer dan 5 mm. Ruwe stengel. Op vruchtbare, niet te droge bodems.	<i>RUW BEEMDGRAS (Poa trivialis)</i>	→	
	b	Tongetje van de bovenste stengelbladeren korter dan 3 mm. Gladde stengel. Op vruchtbare, eerder droge bodems.	<i>VELDBEEMDGRAS (Poa pratensis)</i>	→	

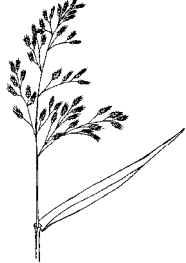
19	a	Aartjes zonder kafnaalden en zonder oortjes. Altijd op zeer vochtige plaatsen.	→	20
	b	Aartjes met of zonder kafnaalden, met of zonder oortjes. Meestal op drogere plaatsen.	→	21

20	a	Aartjes langer dan 1,5 cm. Zijstengels steil omhoog gericht, dicht tegen de hoofdstengel, zodat een lange smalle pluim ontstaat. Slappe, in een scherpe V-vorm gevouwen bladeren. Aan de waterkant.	<i>MANNAGRAS</i> (<i>Glyceria fluitans</i>)	→	
	b	Aartjes korter dan 1 cm. Uitstaande pluim. Stijve, eerder vlakke bladeren van ongeveer 1 cm breed. Ook aan de waterkant.	<i>LIESGRAS</i> (<i>Glyceria maxima</i>)	→	

21	a	Zijstengels ontspringen alleen of per twee op de hoofdas van de bloeiwijze. Als kafnaaldjes aanwezig zijn, zijn ze vrij kort. Vruchtbeginsel kaal, met op de top ingeplante stempels (loep!)	→	22
	b	Zijstengels ontspringen per drie of meer op de hoofdas van de bloeiwijze. Eén kroonkafje per bloem heeft aan de top twee uitstekende punten, waartussen een soms vrij lange kafnaald ingeplant staat. Vruchtbeginsel behaard, met onder de top ingeplante stengels (loep!)	→	25

22	a	Niet bloeiende stengels dragen bladeren die opgerold zijn en daardoor een draadvormige indruk geven.	→	23
	b	Alle bladeren zijn vlak.	→	24

23	a	Zonder kafnaaldjes (soms toch met een puntje van 1 mm op één van de kroonkafjes in elke bloem). Bovenste (langste) kelkkafje 3 tot 4 mm lang. Ook de bladeren van de bloeiende stengels zijn opgerold. Soort met een grote vormenrijkdom. Op zandgronden	<i>SCHAPEGRAS</i> (<i>Festuca ovina</i>)	→	
	b	Met een kort kafnaaldje (van ca. 1,5 mm) op één kroonkafje van elke bloem. Bovenste (langste) kelkkafje 3 tot 5 mm lang. Bladeren van de bloeiende stengels meestal vlak. Soort met een grote vormenrijkdom. Op allerlei gronden.	<i>ROOD ZWENKGRAS</i> (<i>Festuca rubra</i>)	→	

24	a	De onderste zijstengels van de bloeiwijze dragen elk niet meer dan 5 aartjes. Op de oortjes zitten geen haartjes (loep!). Vruchtbare weilanden en bermen.	<i>BEEMDLANGBLOEM</i> (<i>Festuca pratensis</i>)	→	
	b	De onderste zijstengels van de bloeiwijze dragen elk meer dan 5 aartjes. De oortjes zijn behaard (loep!). Natte weilanden en sloten.	<i>RIETZWENKGRAS</i> (<i>Festuca arundinacea</i>)	→	

25	a	Pluim met lange zijstengels, die sterk overhangen. Ook de pluim in haar geheel geeft de indruk over te hangen. Bladeren weinig behaard. Op plaatsen waar menselijke verstoring heeft plaats gevonden.	<i>IJLE DRAVIK</i> (<i>Bromus sterilis</i>)	→	
	b	Pluim met korte zijstengels, die weinig of niet overhangen. De pluim in haar geheel is opgericht. Bladeren sterk behaard.	<i>ZACHTE DRAVIK</i> (<i>Bromus mollis</i>)	→	

*Naar "Herkennen van enkele algemene grassoorten"
van Rik Palmans (tekst) en Chris Bauwens (illustraties)
BIO BUITEN - veldwerkbladen 3*